

České Budějovice, Ostrava, 8. 11. 2017

Z Moravské Amazonie mizí staré stromy a s nimi i přírodní rozmanitost naší země

Zajímavé výsledky nejčastěji vzniknou, když se propojí vědci různých disciplín. Ostravští geografové a českobudějovičtí přírodovědci spojili své síly, aby vysledovali, jak se za poslední století proměnily biologicky bohaté lužní lesy Moravské Amazonie. Zjistili, že nejcennější staré stromy, na nichž žijí stovky druhů ohrožených živočichů, jsou už jen pozůstatky dřívějších řídkých lesů. S jejich zarůstáním a nedostatečnou ochranou se přírodní bohatství naší země rychle ztrácí.

Staré stromy z naší krajiny rychle mizí. Ubývají dokonce i z přírodních rezervací, kde je neohrožují motorové pily. Úbytek starých stromů je přitom jednou z hlavních příčin ochuzování přírodní rozmanitosti naší země. Vědci z katedry fyzické geografie a geoekologie Přírodovědecké fakulty Ostravské univerzity a z Biologického centra Akademie věd ČR spojili informace získané mapováním starých stromů v Moravské Amazonii s údaji o vývoji tamní krajiny během posledního století. Ukázali, že zásadní příčinou úbytku starých stromů jsou příliš husté lesy.

Zelení veteráni jsou domovem stovek ohrožených druhů ptáků, netopýrů, hmyzu, hub, lišejníků a mechů. Bohužel ale mizí jak z běžných lesů, tak i z přísně chráněných území, kde je nikdo nekácí. V Moravské Amazonii, jak se říká lužním lesům podél dolních toků řek Dyje a Moravy, je starých stromů zatím dost. Vědci jich tu zmapovali téměř 12 tisíc. „Z nich jsme vybrali mohutné duby, stromy s dutinami nebo s chráněnými druhy brouků. Ke každému stromu jsme přiřadili informaci o tom, v jakém lese roste dnes a v jakém lese rostl v roce 1938,“ popisuje geoinformatik Jan Miklín z Přírodovědecké fakulty Ostravské univerzity. Historické údaje byly získány ze starých leteckých snímků, vědci si všimli rozdílného stupně zápoje korun – od hustého lesa po solitérní stromy na loukách. „Následně jsme zjišťovali, jak je výskyt starých stromů a brouků ovlivněn dnešním stavem lesa, jakou roli hraje stav lesa na počátku 20. století. Ptali jsme se také, zda zdravotní stav starých stromů souvisí s dnešní hustotou lesa,“ doplňuje Jan Miklín.

„Zjistili jsme, že staré stromy v hustém lese umírají mnohem rychleji, než v porostech otevřených,“ říká Pavel Šebek z Entomologického ústavu Biologického centra AV ČR. S tím nepochybně souvisí také skutečnost, že starých a dutých stromů i ohrožených brouků je více tam, kde je v současné době řídký, otevřený les. „Podstatné ale je, že i staré stromy rostoucí dnes v zapojeném lese najdeme mnohem častěji tam, kde byl v roce 1938 les otevřený. A stejné to je i s ohroženými brouky. Platí při tom, že čím otevřenější byl na daném místě les v roce 1938, tím spíše tam dnes najdeme stromy s chráněnými druhy,“ dodává Pavel Šebek.

Výsledky studie, publikované v prestižním vědeckém časopise *Diversity and Distributions*, tak ukazují na zásadní problém, který přinesla proměna našich lesů v posledních dvou stoletích. „Staré stromy potřebují les řídký, v hustém lese je totiž zahubí konkurence mladších sousedů. Dříve byly řídké lesy zcela běžné, udržoval je oheň a pastva velkých zvířat,“ vysvětluje Lukáš Čížek z Entomologického ústavu Biologického centra AV ČR. „Od 19. století však řídké lesy rychle mizí, jejich zbytky dnes najdeme v pár oborách a

chráněných územích. I tam ale ubývají. Pokud alespoň v rezervacích a národních parcích přírodě nevrátíme oheň a velká zvířata, ztratíme velmi podstatnou část přírodní rozmanitosti naší země," dodává Lukáš Čížek.

I v Moravské Amazonii ale staré stromy rychle ubývají. Mohutné solitérní duby, jeden ze symbolů zdejší krajiny, jsou jen reliktem hospodaření dřívějších dob. Pro jejich existenci je nezbytná obnova otevřených lesů. Tu zatím správce zdejších lesů ani nezvažuje. Naopak. Státní podnik Lesy České republiky ze všech sil brání prosazení územní ochrany Moravské Amazonie a zcela bezprecedentní rychlostí těží přírodně nejcennější lesy u nás.

Změny lesního hospodaření a nedostatek potřebné péče v chráněných územích se tak přímo podílí na likvidaci přírodní rozmanitosti naší země. „Pokud chceme ohrožené a mnohdy zákonem chráněné obyvatele starých stromů chránit, je třeba začít konat a nastavit správnou péči o lesy nejen Moravské Amazonie, ale také o lesy mnoha chráněných území. Právě k tomu by naše práce měla pomoci,“ uzavírá Jan Miklín.

Kontakty:

RNDr. Jan Miklín, Ph.D., geoinformatik, Přírodovědecká fakulta Ostravské univerzity, tel. 777 081 877, e-mail: jan.miklin@osu.cz

Mgr. Lukáš Čížek, Ph.D., vedoucí Oddělení biodiverzity a ochrany přírody, Entomologický ústav Biologického centra AV ČR, tel. 608 562 628, e-mail: lukascizek@gmail.com

RNDr. Pavel Šebek, Ph.D., ekolog, Entomologický ústav Biologického centra AV ČR, tel. 723 599 309, e-mail: pav.sebek@gmail.com

Odkaz na mapy:

Interaktivní mapa Moravské Amazonie s vyznačením všech významných stromů. Z mapy lze zjistit např. zdravotní stav stromu, průměr kmene a výskyt chráněných brouků: <https://goo.gl/qTPMnp>.

Publikace:

Miklín J., Šebek P., Hauck D., Konvička O., Čížek L. Past levels of canopy closure affect the occurrence of veteran trees and flagship saproxylic beetles. *Divers Distrib.* 2017; 00:1–11.

<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/ddi.12670/full>